

90-9
50

J. Kauls

Latvijas liktenīgais jautājums:

Vai vācieši ir latviešu ienaidnieki?

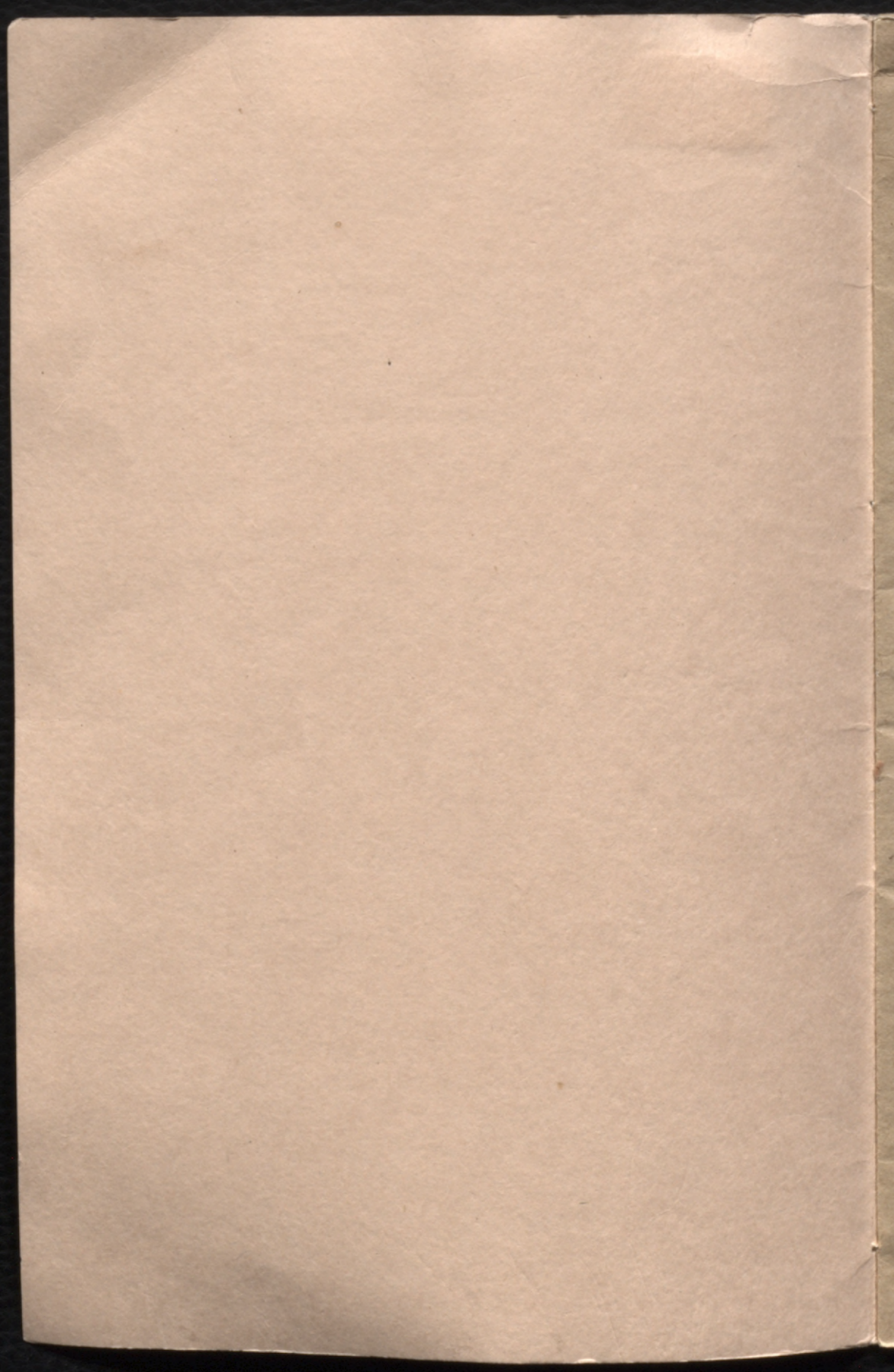
Ar Andrieva Niedras
speciālrakstu

R ī g ā

1 9 3 3

Autora izdevums, Komisijā pie D. Zeltiņa, Rīgā Tērbatas ielā Nr. 20

90-9
50
24128

L
9

J. Kauls

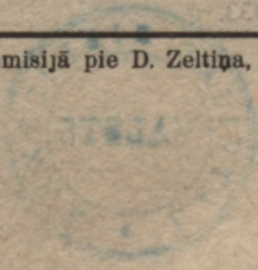
Latvijas liktenīgais jautājums:

Vai vācieši ir latviešu ienaidnieki?

Ar Andrieva Niedras
speciālrakstu

R ī g ā 1 9 3 3

Autora izdevums, Komisijā pie D. Zeltiņa, Rīgā Tērbatas ielā Nr. 20

0304084475

11

33683K

PAZIŅOJUMS LASĪTĀJIEM.

L.V.B.

249155

Kā no vācu, tā arī no latviešu puses man pēdēja laikā ir daudzkārt vaicāts, vai es, ievērojot ārkārtīgi paātrināto vēstures tempu, nevarētu turpmāk izdot savus, līdz šim no gadījuma uz gadījumu iznākošos rakstus periodiski, mēnešraksta vai nedēļas avīzes veidā. Cik vēlami tas arī nebūtu, tad tomēr no tādiem plāniem pagaidām vēl ir jāatteicas, tāpēc, ka periodiski izdevumi prasa lielākus naudas līdzekļus. Bet gan jau tagad es gribu pielikt visas pūles, lai varētu pēc iespējas jo biežāki nākt ar saviem rakstiem klajā. Pie tam es esmu arī ar mieru, lai sekmetu nepieciešamo Baltijas jautājumu noskaidrošanu, uzņemt savos publicējumos principiēlas dabas rakstus arī no citiem autoriem. Šinī nozīmē tad arī es sniedzu jau šīs grāmatīņas rāmjos Andrieva Niedras rakstu „Priekškaŗa otrā puse“, kas pieskaŗas pie pašas vārigākās vietas vācu-latviešu attiecības. Šo „vārigāko vietu“ noskaidrot no svara ir it īpaši tāpēc, ka taisni pēdēja laikā tiek stipri mēģināts duļķot ūdeni un nostādīt šo „vārigāko vietu“ itin kā par galveno šķērsli vācu un latviešu attiecību uzlabošanā. Tādu aplamu uzskatu izplatīšanai uz visnoteiktāko ir jāstāda pretim un jācenšas nostādīt lietas Istajā gaismā.

Cilvēks tikai tad veido un taisa savu vēsturi pēc Dieva ģimņa un līdzības, ja viņš to, ko atzīst par patiesu, arī vienmēr un visur tura svētu un par to cīnās.

Jāsaka vēl, ka ir pilnīgi aplami — kaut arī to diemžēl bieži dara — domāt, ka laiks pats visas kaites un vainas dziedinot. Cerēt un gaidīt, ka pats laiks visas vainas izārstēs, nozīmētu velti gaidīt līdz pastara dienai...

Arī politikā ir nepieciešami lietot „zāles“. Kā tādas te noder: objektīva notikumu apgaismošana un nenogurstoša patiesības sludināšana.

Pēc savas dabas cilvēks ir ārkārtīgi komplicēta būtne. Viņš nepastāv tik vien kā no šūniņām, un viņa esamību nenoteic un nevada tik vien kā fizikāli-bioloģiski likumi. Arvien vairāk un vairāk nostiprinās atziņa, ka cilvēka dzīve nenorisinās tik vien kā pēc mehāniski-vitalistiskās likumības, bet arī un vēl vairāk uz garīgi-dvēselīgās bāzes. Cilvēka dzīvē mēs bieži sastopamies ar tā sauktiem impoderabilijiem. Tamdēļ nav nekā nedzirdēts un neiespējams, ja mūsu šodienējais ienaidnieks rītu jau pārveršas par mūsu draugu, ja šodienējais Sauls rītu jau ir Pauls.

Rīgā, 25. oktobrī 1933. g.

J. Kauls.

BET „PRIEKSKARS“ VEL PACEĻAS.

Kāda jaundibināta partija, kuŗa sava programmā ir uzņēmusi visai teicamo mērķi, cīnīties par vācu un latviešu saprašanos un sadarbību mūsu kopejā dzimtenē, izdod (latviešu un vācu valodā uzreiz) nedeļas avīzi „Mūsu Valsts“. Šīs avīzes otrā numurā bija ievietots raksts „Viens priekšgars krit“, kuŗš diemžēl nebija tādas dabas, kas bez paskaidrojumiem varetu veicināt augšā minētā ceļā mērķa sasniegšanu.

Tā kā man minētās avīzes redakcija plašākam paskaidrojumam savās slejās telpu nevarēja dot, un tā kā ar saīsinātu paskaidrojumu tik svarīgā vēsturiskā lietā es nekadā ziņā nevarēju apmierināties, tad es atradu par vajadzīgu, sagādāt sev telpas šo svarīgo jautājumu pārrunai citādā veidā.

Ja gribam nopietni runāt par latviešu un vāciešu saprašanos un valstiski kulturelu sadarbību, tad vispirms ir jāuzstāda kā nepieciešams priekšnoteikums, ka līdz šim abās pusēs labprāt piekoptā izvairīšanās taktika no atklātam pārrunām par principiēliem mūsu zemes jautājumiem turpmāk vairs nedrīkstētu tikt piekopta. Un kā tikpat nepieciešams priekšnoteikums ir arī jāuzstāda prasība, lai turpmāk valdītu nesaudzīgi objektīva kritika un fanatiska patiesības mīlestība. Ja kādreiz pirms apmēram simts gadiem kāds vācu revolūcijas dziesminieks izsauca: „Raujāt krustus nost no kapiem, — taisat tos par zobeniem!“ — tad jo desmitkārt vairāk gan ir vajadzīgi mums tagad asigara un patiesības zobeni cīņā pret tumšo un ārdošo apakšzemes radījumu pārsvaru, cīņā par dvēseles atmošanos un par augstāko ideālu un uzdevumu atjaunošanu tautu un valstu dzīvē.

Šinī cerībā un šinī ticībā tad nu arī mēs stāsimies pie mūsu uzstādītā tēmata pārrunas.

Augšā minētā raksta „Viens priekšgars krit“ galvenā doma ir: 1) tā, ka kaujas pie Cēsīm esot bijušas nekam nevajadzīga asins izliešana, un 2) tas, ka šīs kaujas esot galvenais šķērslis ceļā uz vācu un latviešu saprašanos un sadarbību. Paskaidrojumu attiecībā uz pirmo punktu, proti, ka tās cīņas nesot bijušas vajadzīgas, sniegs savā rakstā Andrievs Niedra, kuŗu, kā šā strīdīgā laikmeta galveno un vadošo personu, es uzaicināju dot savu paskaidrojumu. Turpretim paskaidrojumu attiecībā uz otro punktu, tas ir, par to, ka šīs cīņas esot galvenais šķērslis ceļā uz vācu-latviešu saprašanos, gribu mēģināt dot visa isumā es pats.

Vispirms jāsaprot, ka būtu maldīgi domāt, ka Cēsu cīņas būtu tāds šķērslis. Protams ja šo cīņu istos cēloņus (skat. zemāk Niedras rakstu) sistematiski noklusē un, turklāt, vēl sagroza vēsturiskos faktus, tad nav arī nekāds brīnums, ja viņas ar laiku tiek pataisītas par šķērslī ceļā uz saprašanos. Istenībā šķēršļi atro-

das tai aplamā vēstures tulkošanā, kas pie latviešiem top piekopta jau vairāk kā simts gadus. Nostāsti par 700-gadu ilgo dzimtsbušanas jeb pat verdzības laikmetu, kas tādā veidā esot pastāvējis tikai Baltijā un citur nekur, — dod galveno barību visai kūdišanai un rīdišanai pret vāciešiem. Latvietis nedabū neko zināt par to, ka tā sauktais dzimtsbušanas laikmets citās Eiropas zemēs īstenībā ir bijis daudz brutālāks nekā Baltijā, kur tas vispār, bet it īpaši samērā ar Krieviju un Poliju, ir jāuzskata par diezgan humānu. Protams, ka ar to nav noliegts, ka ir arī bijuši atsevišķi gadījumi, kur ir parādījusies varmācība un nežēlība. Bet arī šīnī gadījumā izņēmumi neapgaž likuma. Kūdišana pret vāciešiem Baltijā pēdējos simts gadus ir galvenokārt sekmēta no arienes. Pēdējā krievu valdīšanas laikā — no krieviem, un pēc kara galvenokārt no franču-poļu pretvāciskās politikas. Uzmanīgais un objektīvais novērotājs to redz uz katra soļa. Un zem šīs pretvāciskās propagandas iespaida taču šimbrīžam atrodas gandrīz visa latviešu prese. Ir taisni jābrīnās, ka pie tādas rīdišanas un naida sēklas sēšanas ik dienas caur laikrakstiem, latviešu zemnieks vēl nav pazaudējis galīgi veselo cilvēka prātu un ka tas vēl skaidrā dienas laikā neuzbrūk uz ielas stūpiem saviem vācu līdzpilsoņiem. Pa daļai to varētu izskaidrot ar to, ka latviešu zemnieks nelasa pastāvīgi laikrakstus un tāpēc viņam paiet daudzi rīdišanas raksti secen. Turpretim pilsetnieki latvieši, kas lasa avīzes, ir jau krietni lielākā mērā naidīgi pret vāciešiem. Bet naidu var iznīdēt vienīgi caur patiesības sludināšanu.

Vienīgi pa kluso patiesības ņaku mēs varam nonākt pie saprašānās. Klusā patiesības ņaka pie mums Latvija, diemžēl, līdz šim nav bijusi sevišķi iemīļota. It īpaši daudz ir grēkots pret patiesību punktā par Latvijas valsts izceļšanos. Par atsevišķu personu un kara spēka daļu lomām un nopelniem Latvijas tapšanas laikā mēs esam ļoti vienpusīgi informēti. Tāpēc varētu būt katrā laikā vēlami, dzirdēt notikumu apgaismojumu arī no otras puses. Andrieva Niedras, vienas no Latvijas tapšanas laikmeta vadošām personām, paskaidrojumi, sakarā ar strīdīgo rakstu augšā minētā laikrakstā, mums ir it īpaši vērtīgi tāpēc, ka Niedra stāv ārpus ikdienas cīņu ķēdas un netop iespaidots nedz no kādiem partiju vējiem.

Tālab lai uzklusām, ko viņš saka:

Andrieva Niedras paskaidrojums.

„PRIEKŠKARA“ OTRĀ PUSE.

Īstenībā 1919. gada pie Cēsīm notika divas kaujas: 6. un 20. jūnijā. Katrai no tām bija savs pamats un iemesls.

Pirmā kauja notika tāpēc, ka mēs negribējam pieļaut, ka igauņi aizved sev Latvijā iegūto kara „laupījumu“. Pēc Rīgas atbrīvošanas mēs nevarējām tūlīt dzīties pakal bēgošiem boļševikiem, jo mums bija jāpārkaroto mūsu kara spēka daļas. Golcam nebija atļauts ar 6. rezerves korpusu pāriet pār Daugavu. Tādā kārtā no boļševikiem atstātā un uz pāra nedēļām ne no viena neaizņemtā austrumu Latvijas daļā, ne no kā netraucēti, bija ienakuši igauņi, nākdami no Rūjenes un Valkas, un bija jau aizsteigušies līdz pat Daugavai pie Stukmaņiem, pa ceļam piesavinādami no boļševikiem pamestās kara mantas, kā arī paši vēl rekvizēdami no zemniekiem zirgus, lopus un linus. Un taisnīgs patlaban jau aizgādāt visu šo laupījumu uz Igauniju. Bet priekš tāda daudzuma mantu aizvešanas izrādījās Vec-Gulbenes—Valkas šaursliežu dzelzceļš par nespējīgu. It īpaši Vec-Gulbene atrastie 800—1000 vagoni un 16 lokomotīves nebija aizdabājami projām citādi, kā tikai pa Vecgulbenes—Ieriķu—Cēsu un Valkas līniju. Lai nodrošinātu sev šīs līnijas lietošanu, igauņi bija spiesti doties caur Valmieru un Cēsīm uz Ieriķiem un ieņemt ar kara spēku Ieriķu staciju. Par to mēs dabūjām zināt tikai 2. jūnijā. Es tūlīt lūdzu Fletchera kungu, nekavējoties ieņemt ar mūsu kara spēku Ieriķus, lai aizkavētu latvju tautas īpašumu aizvešanu caur Ieriķiem uz Igauniju. Ieriķu ieņemšana no mūsu puses notika 3. jūnijā. Pēc tam 4. jūnijā Fletcher saņēma no igauņu kara vadotāja telegrammu, lai atkāpjoties tūlīt ar savu kara spēku atpakaļ, līdz Gaujas ietekas—Siguldas—Nitaures—Jaun-Gulbenes līnijai, un lai sūtīt pilnvarotos uz Cēsīm „attiecību nokārtošanai“. Uz to atbildeja Fletchers ar pieprasījumu, lai igauņi izvācas ar savu kara spēku no Latvijas līdz valodu robežai. Uz to igauņi iesniedza 5. jūnijā agri no rīta ultimatumu, nosakot, ka uzskatīs Fletchera kara spēku par ienaidnieku un rīkosies kā ar tādu, ja tas līdz pulksten 12 tajā pašā dienā vēl nebūs izvācies no noteiktās līnijas. Šīs pašas dienas vakarā tad arī jau iebrāuca viens igauņu bruņotais vilciens mūsu priekšpostēņu pozīcijās pie Amatas tilta, kur notika apšaudīšanās. Par atbildi uz to Fletchers tad gāja ar savu kara spēku 6. jūnijā pretuzbrukumā un aizdzina igauņus no Cēsīm līdz Lodei.

Tādi bija tie iemesli un tā norisinājās pirmā Cēsu kauja.

Velāk izrādījās, ka mēs igauņu rīcību tomēr ne gluži pareizi bijām izpratuši. Mēs viņus uzskatījām par bezkaunīgiem kara zvirbuļiem, kas zemnieka zirgam purna priekšā noknābā auzas. Velāk tā lieta izrādījās drusku citādi. Igaunijai tomēr vismaz bija kaut kāds iemesls domāt, ka tiem esot tiesības uz kara laupījumu Latvijā un arī tiesības rekvizēt un mobilizēt. Tādas tiesības viņiem deva ar Ulmaņa valdības priekšstāvjiem, M. Gailiti, Ramani un Zemitānu, 18. februārī 1919. gadā slēgtais līgums. Jāsaka tomēr, ka šo līgumu, ja arī viņa saturs mums laikā būtu zināms, mēs nebūtu varejuši atzīt.

Ar šo pirmo Cēsu kauju mēs uzskatījām konfliktu par izbeigtu, jo arī antantes priekšstāvji 10. jūnijā pievienojās mūsu uzskatam un ieteica igauņiem atkāpties līdz valodu robežai. Un droši vien strīdus ar to arī būtu izbeigts, ja vien nebūtu kaut kas pilnīgi negaidīts iespraudies vidū, kas kļuva par iemeslu otrai Cēsu kaujai.

18. februāra līgums jau sevi saturēja iemeslu vēlākiem sarežģījumiem. Jo Ulmaņa valdības priekšstāvji toreiz bija atdevuši Valku un 7 latviešu pagastus ar apmēram 20.000 latviešu iedzīvotājiem. Sprotams, ka bija jāpanāk tāda līguma atcelšana. Bet šā jautājuma nokārtošanu mēs gluži mierīgi varējām atstāt provizoriskai tautas priekšstāvju sanāksmei, kurai bija jānotiek jūlijā.

10. jūnijā igauņu priekšstāvis atteicās parakstīt izlīguma protokolu, motivējot ar to, ka viņam papriekš esot jāsaņemoties ar savu valdību. Priekš tā viņam tika dotas 3 dienas laika. Bet kad nu atkal 13. jūnijā sanāca kopā Cēsis, stāvoklis bija pieņēmis pavisam citādu izskatu. No antantes puses tagad bija atsūtīti pa daļai gluži citi priekšstāvji, kuri paskaidroja angļu ģenerāla Gofa vārdā, ka viņš, Gofs, paģerot, lai Fletchers ar savu kara spēku atvelkas atpakaļ uz no Igaunijai norādītās līnijas.

Istos cēloņus šai antantes vadoņu pekšņai uzskatu mainīti es dabūju zināt tikai 1919. gada jūnija beigās Liepājā, kad Grant-Vatsons man atklāti pateica: „Vācu militarisms draudēja atkal pacelt savu galvu. Bet militarismu ir iespējams apspiest tikai ar militāru varu. Un to mēs ņemām no igauņiem.“ — Lieta, lūk, ir tāda, ka pēc Rīgas atbrīvošanas antante bija nobijusies, ka tagad varētu Golcs zem Niedras valdības maskas nākt sakaros ar Krieviju. Tāpēc būtot vajadzīgs novietot Latvijā antanei padevīgu igauņu kara spēku, kas katru antantei nepatīkamu kustību Krievijas virzienā, varētu traucēt. Bet 13. jūnijā es piepēši radušos situāciju neizpratu un biju tanīs domās, ka te ir darīšana ar kādu pārpratumu jeb ar kādām intrīgām, kurās vārbut sarunu ceļā būtu iespējams noskaidrot un likvidēt. Pagaidām tika noslēgts pamiers ar vienas dienas uzteikšanas tiesību. Bet kad tās dabūjām drošas ziņas, ka igauņi pamiera laikā piegādā smago artileriju, mums kļuva skaidrs, ka esam nostādīti alternatīves priekšā: vai nu atteikties no valdības, jeb gatavoties kaujai. Jo īstenībā taču tas, ko Gofs no mums paģēreja, bija valstiskā ziņā pilnīgs absurds, jo, iedomājoties taču: Kurzemē vācu okupācija, Vidzemē igauņu okupācija, — ko tad mēs nu lai valdot tai šaurā strēmele gar Rīgu? Pie tam taču Ulmaņa valdība censtos igauņu okupētā apgabalā noorganizēt pret mums naidīgu armiju, kas tad kopā ar igauņiem un Baloža pulku, kas stipri simpātizēja Ulmanim, mūs katru brīdi varēja apdraudēt.

Atteikšanās jautājumu mēs, t. i. es ar saviem latviešu biedriem un līdzstrādniekiem, nopietni pārrunājam. Sis varbūt varētu būt tas moments, kas zināmā mērā Brümmera kungam dod tiesību sacīt, ka jautājuma izšķiršana atradusies manās rokās. Gan ne tadā nozīmē, it kā man būtu bijušas kādas diktatoriskas pilnvaras. Bet tāda nu reiz bija mana personīgā uztvere, ka kauja ir jāriskē. Tam pievienojās arī mani latviešu līdzstrādnieki, ka arī vācieši kopā ar Brümmera kungu. Jo arī viņi nekādu labāku padomu jeb izeju nezināja. Bet stāvokļa apgaismojums un mūsu lēmuma motīvējums nenāca no viņu puses, bet no manis.

Kādi tad nu bija tie cēloņi un pamati, kas mani spieda izšķirties par kauju? Tiem vispirms nav absolūti neka kopēja ar kaut kādu „divu muižnieku interesēm, kuŗu muižas atradušās igauņu okupētā apgabala“, kā to iedomājas Br. kungs. Es pat nemaz nevaru atcerēties, kur ar mani par tamlīdzīgām lietām kādi muižnieki būtu runājuši. Mani nodarbināja vienīgi tikai tā doma, vai ļaut manam politiskam virzienam krist bez cīņas jeb likt to izšķirt ar cīņu?

Ja es toreiz būtu zinājis, ka Gofs toreiz nerīkojās vis tikai uz savu roku vien, bet visas antantes vārdā, tad, protams, es būtu izšķīries par tūlītēju atteikšanos, nevis piekritot vai nepiekritot Tautas padomei, bet vienkārši apzinādamies, ka nekāda politika Latvijā nav izvedama, kas nebūtu pa prātam antantei. Bet lūzums antantes priekšstāvju uzskatos mūsu konflikta lietā notika tik pēkšņi, ka es tomēr domājos vēl paspēt izmēģināt to formulu, kuŗu es jau Liepājā atgādināju Varvikam Grinam, teikdams: „Kamēr lielvalstis strīdas ap saviem prestiža jautājumiem, Rīga ir atbrīvojama un tad jau es atkal varu pazust.“ Šoreiz mans plāns bija tāds: mēs sakausim igauņus, izdzīsim tos no Latvijas un izvedīsim tūlīņ velēšanas uz provizorisko parlamentu. Velēšanu kārtība bija domāta tāda, ka tā automatiski dotu pilsonisku vairākumu. Velēšanu termiņš bija nolikts galīgi uz 1. jūliju. Kad provizoriskā tautas valdība būtu noorganizēta, tad antantei vairs nebūtu vis darišana ar Ulmani vai ar Niedru, bet ar likumīgo tautas valdību. Galvenais, lai būtu bijusi pilsoniska valdība un privattiesiskā iekārta Latvijā.

Tāpat es būtu no tājākas cīņas atteicies, ja vien man būtu bijušas mazākas šaubas par mūsu uzvaru pār igauņiem. Tā mums likās pilnīgi droša. Un ja mēs vēl pie tam Baloža pulku atstājam ārpusē un uzaicinām Zemitāna ļaudis pievienoties latviešu kara spēkam zem Baloža vadības, tad arī likās man, ka tadā kartā pilsoņu karš būtu novēršams. Par tik, par cik Zemitāna ļaudis ar Ozolu varētu būt lielnieciski, viņi tik un tā bija mūsu ienaidnieki.

Kas ar mūsu uzvaru būtu mantots?

Demokratiski-socialistiskās Latvijas vietā būtu nodibinājusies pilsoniska Latvija. Partiju valdības vietā, vispirms, līdz Latvijas satversmes izstrādāšanai, pilsoniska diktatūra. Politiski sakropļoto privattiesību vietā nāktu satversme, kuņas bāze būtu privatīpašuma tiesības. Nacionālās kņadas vietā būtu tautību kulturāla saprašanās. Socialistisko skolotāju vietā — kristīgi nacionāli skolotāji. Naudas saimniecības vietā bez naudas — pa daļai lauksaimniecības atkāpšanās virzienā uz naturālo saimniecību... un laikam gan būtu arī bijis mazāk korupcijas.

Gan tiesa, tā ir tikai mana ticība. Bet šīs ticības vārdā es riskēju otro Cēsu kauju.

Uzvarētam politikā nekad nav taisnības. Tāpēc arī Latvijas tiesai visās instancēs vajadzēja mani atzīt par vainīgu. Viņas spriedumu es nesu bez kurnēšanas. Bet es esmu tomēr apēlējis pie Vēstures. Vēsture parasti ar saviem spriedumiem nesteidzas. Bet man nu ir tāds iespaids, it kā viņa tagad taisītos mūsu lietā drīzumā nolikt termiņu.

1933. g. 27. septembrī.

Andrievs Niedra.

Ar toreizējā ministru prezidenta Andrieva Niedras augšējo paskaidrojumu liekas Cēsu kauju nozīme un vajadzība pietiekoši noskaidrota. To prasīja tiklab Ziemeļlatvijas zemkopju acumirklīgās intereses (zemkopji cieta no īgauņu rekvizīcijām), kā arī mūsu zemes vēsturiskās intereses.

No likteņa man bija lemts tanīs dienās, kad landesvers ieņāca Cēsis, arīdzan iebraukt Cēsis. Es braucu ar zirgu no sava apmēram 35 kilometri attāļā pagasta (Sērmukšiem), lai no Cēsim pa dzelzceļu brauktu tālāk uz Rīgu un no Rīgas atkal tālāk uz Vakareiropu, lai pastāstītu „civilizetai pasaulei“, kā man to naivā kārtā piedodināja mani krievu draugi Maskavā, par boļševiku briesmu darbiem un lai lūgtu „civilizēto pasauli“ steigties atpestīt krievu tautu no boļševiku jūga... („Civilizetai Eiropai“, kā zināms, tobrīd i prātā nevarēja nākt, iet „glābt krievu tautu no lieliniekiem“, jo viņa patreiz ieziepēja ar Vilsona „miera ziepēm“ Versaļā vito cilpu Vācijai un visai Eiropai...)

Bet iebraucis Cēsis es tiku aizturēts uz dažām dienām ar jaunām neparedzētām rūpēm. Lieta tāda, ka tobrīd, kad lielinieki bija aizgājuši, Cēsu pilsēta bija stājusies pie lielinieku varmācību upuru nokopšanas. Tika izrakti no lieliniekiem noslepkavotie pilsoņi no zemes un atdoti paglabašanai to piederīgiem. Tika izrakti simtiem liķu, kas pilsētas nomales bija nošauti un samesti čupām bedrēs. Daudzi no tiem bija tā sakropļoti, ka nemaz vairs nevarēja pazīt. Visa maza pilsētiņa bija piesātināta ar liķu smaku.

Iebraucis Cēsis es dabūju zināt, ka arī mans, aprīli no lieliniekiem „notiesātais“ un nogalinātais, brālis esot izrakts. Nu

bija jāgādā, lai tas tiktu apglabāts kapsētā. Es aizgāju uz to vietu, leja aiz pils parkā, kur vienā lielā labības šķūnī un apkārt ap to, jau bija sarindoti neskaitāmi liķi, puskaļi, jo lielnieki pirms nobendēšanas visus aplaupījuši, un sakropļojuši. Dažs bez galvas, bez deguna, ar salaustiem locekļiem u. t. t. Manam brālim, piemēram, bija visa galva norauta, tikai žods vēl ērnotā kartā kaņķās pie kakla... Mēs, protams, nebūtu neviens to pazinūši, ja raceji nebūtu uzzimejuši. Raceji bija zinājuši kādi katrā bedrē atrodas un tie tad parādīja, un brāļa piederīgie tad pēc apakšveļas, kas tam vēl bija atstāta mugurā, parliecinājas, ka tas ir patiešām viņa liķis.

Tadā kartā uzskavējoties Cēsis, es drusku vareju iepazīties ar laucinieku domām un noskaņojumiem. Vidzemē uz laukiem vēl isti nezināja, vai lielnieki patiešām jau ir prom. Ļaudis vēl bija nedroši, jo aizvienam vēl sastapa cilvēkus krievu uniformas. 35 kilometri garajā ceļa gabalā no Sērmukšiem līdz Cēsīm man bija jābrauc kādām divām „frontēm“ cauri. Vai tie bija Livena vai Baloža ļaudis, nemāku teikt. Un vispār šie vārdi Vidzemē tobrīd vēl bija pavisam sveši. Tikai dažas dienas vēlāk Rīgā es sāku dzirdēt šos vārdus. Uz laukiem pazīna tikai Niedru un zināja, ka tas nav komunisti.

Tikai tad, kad mēs Cēsis ieraudzījām vācu uniformas un jātņiekus, mēs varējām uzelpot vieglāki. Jo zemkopju tautā kā „riktīgie“ lielnieku ienaidnieki skaitījās tikai vācieši. Un tas arī ir labi saprotams, jo lielnieku valdība taču bija bijusi tīri latviska valdība, kas, kā zināms, tomēr nekādus jokus iepretim latviešu zemniekiem nepazīna, bet terrorizēja tos, laupīja un slepkavoja. Tālab arī Vidzemes latviešu zemnieks, kurš bija izbaudījis latvisko lielnieku valdību, ne visai varēja sajūsmināties par tīri latviskām vai krieviskām kara spēka daļām, jo viņš ne visai tām ticēja, ka tie spēšot to galīgi atsvabināt no komunistu jūga.

Par kaut kādu Latvijas valsti toreiz Vidzemē vēl nekā nezināja. Arī Vīnē, Austrijā un Maskavā, no kurienes es maija vidū biju ieradies Vidzemē, vārdu „Latvijas valsts“ es vēl nebiju dzirdējis, kaut arī Maskavā man bieži nācās sastapties ar latviešiem. Cīņas Vidzemē un Kurzemē es vēl viscauri 1919. gadā uzskatīju kā pilsonisko rietumu cīņas pret komunistiskiem austrumiem, kas apdraudēja visu Eiropu. Man šķiet, ka tālab nacionālā ziņā es varētu noderēt kā pilnīgi neitrāls novērotājs un liecinieks par tā laika vēsturiskiem notikumiem.

Ja nu es šodien metu skatu no augšas, tā sakot, sub specie aeternitatis uz tā gada cīņām, tad man liekas, ka to cīņu nozīmi un saturu es varētu formulēt šādi: 1) ka Latvijas valsts sākumu īstenībā var skaitīt no lielnieku izdzīšanas momenta no Kurzemes un Vidzemes ar vācu palīdzību 1919. gadā, un 2) ka tas mazumrīš pilsoniskās ideoloģijas, no kuņas mēs vēl šodien pa

druskai lietojam, kā arī tas fakts, ka šī zeme atkal no jauna nav galīgi iegrimusi sociālismā un komūnismā, — daļu pateicības par to esam arī parādā cīņām pie Cēsīm, jo te gāja cīņa par privatīpašuma tiesībām un latviešu zemnieku aizstāvēšanu pret igauņu iebrukumu un rekvizīcijām. Pēc tam, kad lielinieki jau bija aizbēguši no Cēsu un Valmieras apriņķiem no tā trieciena, ko tie bija dabūjuši pie Rīgas no vācu kara spēka, igauņu iebrukums un rekvizīcijas latviešu daļā vairs nebija attaisnojami. Varam teikt, ka Niedra, aizstāvot latviešu zemniekus pret igauņiem, noteikti rīkojās Latvijas interesēs. Par cik stāvoklis toreiz bija pārrēdzams, viņš citādi rīkoties nevarēja.

Cik neskaidrs stāvoklis Baltijā vēl toreiz bija, liecina starp citu arī grafs v. d. Golcs savā grāmatā „Meine Sendung in Finnland und im Baltikum“. 197. lappusē viņš tur raksta: „... Marta ofensīves sākumā pret Jelgavu es liku uzaicināt arī igauņu kara vadoņus doties pret Rīgu. Bet tad man igauņu ziņnesis paskaidroja, ka igauņu spēki priekš tā esot par vājiem. Viņi stāvēja savās pozīcijās pilnīgi uz miera, bija pat cietuši neveiksmes pie Pleskavas un Aluksnes.

Pēc šiem notikumiem man bija pilnīgi skaidrs, ka igauņi mūsu uzvaru pret boļševikiem pie Rīgas izmantos virzoties uz priekšu, bet arī tikpat saprotams man likās, ka viņi par igauņu valodas robežu tālāk neies, jo tas būtu uzskatāms kā Latvijai naidīgs akts.

Tāpēc jo vairāk pārsteigti mēs bijām, kad Landesvērs pie Cēsīm sastapās ar igauņiem un diviem tā sauktiem latviešu Ziemeļarmijas pulkiem un kad šie igauņi un latvieši uz Cēsīm atvaļinātos Landesvēra ļaudis sāka ņemt vaņģos un apgājās ar tiem kā ar ienaidniekiem.“

Antantes intrīgu spēle un angļu svaidīšanās drīz pie igauņiem, drīz atkal pie latviešiem, sekojot tikai savai Krievijas politikai, visos stīkumos toreiz Niedram nebija zināma. Ja Niedras valdība toreiz par visu būtu tik labi informēta, kā mēs tagad, tad viņa varbūt arī būtu citādi rīkojusies un tad arī cīņu gala iznākums būtu citāds. Bet, kā teikts, mēs varam iznest savu spriedumu par Niedras valdību tikai uz tā pamata, kas viņai tobrīd par lietu stāvokli bija zināms. Ievērojot to, mums ir jāatzīstas, ka Niedra toreiz visā visumā ir rīkojies bona fides.

VAI VĀCIEŠI IR LATVIEŠU IENAIIDNIEKI?

Šo jautājumu uzstādīt mūs vispirms pamudina pastiprinātā latviešu ofensīve pret vāciešiem pēdējos gados. Bet it īpaši šo jautājumu ūzstādīt šādā veidā mums dod pamatu šā gada notikumi Latvijā. Pirmie, kas ofensīvi pret vāciešiem ūzsāka

pastiprinātā gandrīz pogromu veidā, bija latviešu sociāldemokrāti š. g. pavasarī. Lai atceramies tikai uzbrukumus vācu pilsoņiem un konzulātiem Rīgā, Jelgavā un Liepājā. Sociāldemokrāti prasīja ap 1000 vācu pilsoņu, kas bija izpildījuši savus pilsoniskos pienākumus, braukdami balsot uz Tilziti, — izsūtīšanu no Latvijas. Cik rigoroza un neprātīga jau arī šī prasība bija, tad tomēr viņa jau tagad ļoti īsā laikā ir daudzkārtīgi pārspēta ar tā saukto latviešu fašistu prasībām. Latviešu fašisti jau prasa, ne vairāk un ne mazāk, ka visu minoritātu izraidīšanu no Latvijas, bet vispirma kārtā, lai „nekavejoši“ (Gustava Celmiņa programma) visi vācieši tiktu izdzīti no Latvijas. Pie tam viņi, t. i. latviešu fašisti dod vēl vāciešiem tā sauktā pēdējo „draudzīgo“ padomu, likvidēt savus īpašumus Latvija pēc iespējas jo ātrāk, jo citādi pēdējā stundā nāksoties tos pamest pilnīgi par velti!.. Vācieši nu luk tomēr esot tie lielākie latviešu ienaidnieki un pret tiem neesot pielaižama nekāda žēlastība.

Šie latviešu fašistu pretvalstiskie demagoģijas un nacionāla naida izpaudumi nav netikvien kā nedz no kādas puses kritiski novērtēti, bet gan taisni otrādi: latviešu presē bieži vien par to ir izskanējuši ļaunprātīgi prieki un it kā uzslava par tādu pretvalstisku ālēšanu. Bet arī cittautiešu prese nav uzdrošinājusies izteikt kaut kādus nopietnus brīdinājumus un aizrādījumus, kurp gala iznākumā var novest tāda kūdīšana galvenām kārtām pret svešu īpašumu. Liekas, ka neviens negrib redzēt, kas te īstenībā notiek, negrib saprast, ka te taču īstenībā nenotiek nekas cits, kā spēlēšana uz komunistiski noskaņoto masu vizzemākiem pretvalstiskiem instinktiem un ka caur šo sabiedrības padibeņu antisociālie instinkti vēl vairāk tiek sakarsēti. Neviens, liekas, negrib saprast, ka te īstenībā „latviešu fašisti“ atrodas uz bīstamā ceļa un cenšas pārtrumpot latviešu komunistus.

It kā nopietni domātā „kāda vācu pilsoņa“ atbilde kādā vācu svētdienas laikrakstā latviešu fašistu vadoņa lieluma mānijas izverdumiem tomēr, diemžēl, nav nopietni ņemama. Tā drīzāk bija vājš pakārdinājums kāda slavena baltieša savā laikā dotai atbildei cara valdībai. Kā katrs pakārdinājums, kā katrs plaģiats, viņa bija bāla un neķērās mūsu dienu ļaunumam nemaz pie saknes. Un tālab šī „vācu pilsoņa“ atbilde ir vērtējama drīzāk negatīvi nekā pozitīvi. Viņa nenāca par labu ne Baltijas vācu interesēm, nedz arī mūsu valsts interesēm. Ar tik paviršām atbildēm mūsu laikos nav absolūti it nekas atbildams. Tagad tik der istu vīru istas un pilnas atbildes. It sevišķi tas jāņem vērā, kad runājam par mūsu zemi un mūsu valsti, kurās šobrīd līdz augstākai pakāpei sakarsētā politiskā atmosfēra ne mazumu ir radīta un sekmēta ar tām sasodītām **paviršībām** un ar to **uzpūtīgo vienpusību**, ko mēs sastopam kā vienā, tā otrā pusē, kā pie vāciešiem, tā pie latviešiem.

Ar augsti lidojošām deklarācijām par to, ko „mēs gribam“ un ko „mēs negribam“, — mēs netiksim ne soli uz priekšu. Tagad galvenais nav vis tas, ko mēs gribam jeb ko mēs negribam, bet gan tas — **kas mums jādara**, kā mums jāizturas un jārikojas.

Ja Gustavs Celmiņš šodien runā tikai par to, ko viņš grib, un ja viņam tūlīt bailīgais vācu pilsonis gluži padevīgi un lojāli atbild, ko vācieši grib, — ja Gustavs Celmiņš saka, ka viņš grib Latvijas vāciešus iznīcināt, un ja „vācu pilsonis“ tam atbild, ka Latvijas vācieši negrib ļaut sevi iznīcināt, tad tas pierāda tikai vienu, proti to, ka viņi abi vēl stāv simtām jūdžu tālu no tā, lai pareizi saprastu mūsu valsts patreizējās vajadzības, lai izprastu mūsu zemes liktenīgo stundu un tās briesmas, kas neatvairāmi draud tiklab latviešiem, kā vāciešiem, — ka viņi vēl ir tālu no tā, lai visu to pareizi saprastu un — pats galvenais, — lai pareizi rīkotos. Mūsu zemes liktenīgā stunda mūs šodien spiež runāt nevis par tiesībām, bet par pienākumiem iepretim mūsu zemes vēsturei un iepretim mūsu nākotnei.

Kas tad nu mums būtu jādara, lai glābtu mūsu zemi un mūsu tautu no droši paredzamas bojā ejas, ja viss ietu turpmāk tāpat kā līdz šim gājis? — Lūk, ir jautājums, ar ko mums tagad jānodarbojas.

Vispirms tomēr ir lietderīgi atgādināt, ka neskatoties uz apgalvojumu, ka vācieši esot latviešu vēsturiskie ienaidnieki, vēsturē mēs tomēr nekur tādu nopietnu gadījumu nesastopam, kur vācieši būtu uzstājušies kā noteikti latviešu ienaidnieki. Atsevišķi izņēmuma gadījumi un lokāla rakstura strīdi arī šinī gadījumā apstiprina tikai vispārīgo likumu. Taisnība gan ir tā, ka vācieši gadu simteņus ilgajā laikā liktenīgos brīžos vienmēr ir cīnījušies plecu pie pleca kopā ar latviešiem. Vācieši latviešiem ir palīdzējuši gan viņu cīņās pret apkārtējām mazām, latviešiem naidīgām tautiņām, kā piem. pret igauņiem, līviem un leišiem, gan arī cīņās pret lielo austrumu tautu — krieviem. Lai atceramies kaut tikai augstākā mērā vēsturisko kauju pie Smolinas ezera 1502. gadā, kur Volters fon Plettenbergs ar vācu un latvju kara vīriem guva spīdošu uzvaru pār Ivanu III. Un lai atceramies kaut vai beidzot vācu-latviešu ieroču brālību pie boļševiku aizdzīšanas... Šis notikums mums vēl stāv svaiģā atmiņā.

Un kā tad tas isti notikās 1919. gadā? —

Veltīgi latvieši izludzas palīdzību gan pie dāņiem, gan pie zviedriem, gan pie antantes. Neviens latviešu palīgā saucieniem nepiegrieza ne mazāko vērību. Kamēr beidzot latvieši atkal tikai Vācijā atrada palīgus, neraugoties uz to, ka Vācija jau saskaņā ar Versaļas diktātu pa lielākai daļai bija atbrūnota. Šis vācu palīdzības nopelns, tiklab ar kara spēku, kā ar municiju,

ir metikvien tas, ka šī Baltijas piekraste tika izrauta lielnieku šausmu režīmam no rīkles, bet gan arī tas, ka visa Eiropa šobrīd vēl nav komūnistiska.

Tadā kartā latvieši ar vāciešiem ir daudzējādā ziņā liktenīgi saistīti. Ja gadu simteņiem ilgajā dzīvē latviešiem pastāvīgi nebūtu bijis aiz muguras drošs vācu atbalsts tiklab valstiskā, kā rasiskā ziņā, tad mēs šodien šinī zemē neredzētu nekādu samērā augsti attīstītu latvisku kultūras tautu un nekādu Latvijas valsti, bet gan tikai vienu vienīgu latgaliešu jucekli, vienu „Čangali“, kādu mēs redzam bijušā Vitebskas guberņas daļā, tagadējā Latgale.

Vispār jāsaka, ir pilnīgi naivi un veltīgi runāt par kaut kādu atsevišķu tautu saprašanos, kamēr pie tām, kā pie vienas, tā pie otras, nav nobriedusi apziņa par kopējām briesmām. Aiz šā iemesla tad arī visa līdzšinējā runāšana un rakstīšana par vācu-latviešu saprašanos nav devusi un nav varejusi dot ītin nekādu pozitīvu rezultātu. Kaut arī jau sen pastāv kopejas briesmas, kas nopietni apdraud tiklab latviešus, kā arī Latvijas vāciešus, tad tomēr neviens no abiem partneriem šo briesmu vēl neapzinas. Un viņi šo briesmu vienkārši neredz, tāpēc kā abi, tiklab latvieši, kā Latvijas vācieši ir aklī, **vēsturiski aklī**. Viņi šķiež savus spēkus sīkumainos strīdos un neauglīgā ielu kņadā, bet nemaz nemana, ka **austrumi lēnām, bet neatlaidīgi tuvojas**. Pagaidām gan ne kā bruņota vara, bet vēl bīstamākī, proti: kā **rasisks pārspēks**. Un viņi, t. i. kā latvieši tā vācieši nemana, ka tos soli pa solim un gabalu pa gabalam jau aprij tuvojošies austrumi, nemana, ka tie jau top iznīcināti rasiskā ziņā. Viņi nemana, ka pēc trim jeb četrām paaudzēm, ja viss tāpat netraucēti šļūc uz priekšu, kā līdz šim, šeit Baltijas piekrastē ne latvieši, nedz vācieši vairs nekādu valdošu lomu nespēlēs. Šīs zemes seja tad līdzināsies Latgalei, t. i. ar citiem vārdiem, Latvija būs pārvērtusies par Čangali, kā to tagad latvieši dažkārt nicinoši mēdz saukt. Ja viss tāpat netraucēti šļūc uz priekšu, kā līdz šim, tad, tiklab latvieši, kā vācieši var būt pilnīgi droši, ka vesture ar tiem nekādu izņēmumu netaisīs, un kā viņi abi, agrāk vai vēlāk, no šīs zemes virspuses nozudīs...

Kā tas būs iespējams?

Mēs zinām, ka patiesi latviskā Latvijas iedzīvotāju daļa dzimstību ziņā taisni katastrofāli iet uz leju. Caurmērā dzimstību skaītis pie latviešiem (pilsētās un laukos) nav vairs augstāks par 15. Bet tanī pat laikā pie latgaliešiem tas ir ap 35. Turklāt pie latviešiem valda tendence dzimstību ciparu arvien jo vairāk vēl samazināt. Istenībā notiek tas, ka patiesi latviskā iedzīvotāju daļa iet mazumā, bet latgalieši, t. i. krievi, poļi un austrumžīdi, aug arvien klāt. Bet vēl katastrofālāki kā lat-

vieši samazinās vacu iedzīvotāju daļa, kas Istenībā ir uzskatāma kā šīs zemes īpatnējā rakstura un patstāvības idejas ferments.

Bet tā vēl nav šīs zemes traģēdija visā pilnībā. Kā latvieši, tā vācieši peckaņa gadus rases kvalitātes ziņā ir stipri zaudējuši. Daudzi augstvērtīgi un stipra rakstura vācbaltu priekšstāvji jutās spiesti dzimteni atstāt un pārcelties un rietumiem.

Bez latgaliešu kolonistiem, kas ar agrārreformu tika nometināti Kurzemē un Vidzemē, mūsu vidū, pilsētās un uz laukiem, pastāvīgi uzturas desmitiem tūkstošiem latgaliešu strādnieku, kas vairojas tikpat kā trusiši un apdraud mūsu tautu rasiskā ziņā.

Bet nebūt vēl nepietiek ar to vien. Kopā ar mierīgo latgaliešu invāziju Vidzemē un Kurzemē izplatās arī visā valstī svešī tikumi un parašas, kas mūsu dzīvē jau ienes stipri atbaidošas un mežonīgas ainas. Kandžas lietošana, kaušanās ar nažiem, laupīšanas un slepkavības un vienmēr dziļāka tikumbas pagrimšana, — parādības, kas agrāk (pirms kara) ļoti reti nāca priekšā, tagad sastopamas jo bieži un par tām vairs neviens neuztraucas. Ar vienu vārdu sakot, viss kultūras un morāliskais līmenis grimst un visa zeme **latgalizējas**.

Nostājoties objektīvi, mēs tagad varam konstatēt, ka piecpadsmit gadus ilgais valsts mēģinājums, aizsargāt mūsu kultūras pozīcijas Latvijā tikai ar latviešu spēkiem vien, — nav izdevies. Pat vēl vairāk: attīstība ir ņemusi citu virzienu, nekā cerēja un gaidīja. **Stiprā latgaliešu kvantitāte nospiež vājo latviešu kvalitāti un draud pārplūdināt visu zemi ar mazāk vērtīgu tautu mistrojumu.** Jau cara laikos Vitebskas guberņai, t. i. tagadējai Latgalei, nebija visai laba slava. To uzskatīja kā par noziedznieku rezervuāru un kā vistumšāko Krievijas kaktu. Bet tagad šis tumšais kaktis, šie čangalieši, pie mums jau spēlē gandrīz vai dominējošo lomu!... Latgalieši tiek no visām partijām lutināti kā mazi bērni. Un tas ir gluži saprotams, jo parlamentāriskā govju andeles sistēmā mazvērtīgākās balsis, tā sauktie „balsu lopi“ (Stimmvieh) — ir tā visnoderīgākā un iecienītākā prece. Bet reizē ar to te arī ir pats korupcijas pamats un degpunkts.

Un šeit tad arī slēpjas briesmas mūsu kultūrai un mūsu valstij.

Šādas politikas gala rezultātā, kas nemaz nav tik tālā nākotnē, kā dažs varbūt iedomājas, tas nozīmē, kā jau teikts, ne tikai vien galu Latvijas valstij, bet arī latviešu tautas iznīcību. Jo vācietības iznīkšanai jeb iznīcināšanai mūsu zemē — būtu greks un noziedzība to noklusēt — **neizbēgamā kārtā sekos uz pēdām arī patiesās latvietības iznīkšana.** Latviešu traģēdija pastāv iekš tam, ka iznīcinot vāciešus Latvijā, viņi ar to pašu rok arī paši sev kapu, iznīcina arī paši sevi kā kultūras tautu.

Piedot mūsu zemei īpatnēju izskatu un uzturēt šeit gadusimteniem ilgi līdzsvaru rasiskā ziņā, bija vienīgi iespējams caur to, ka mums bija droša aizmugure un ka mēs gadusimteniem ilgi tikām rasiskā un kultūralā ziņā apaugļoti un atsvaidzināti galvenām kārtām no Vācijas puses, no kurienes pastāvīgi ieceļoja uzņēmīgi ļaudis un no kurienes pastāvīgi plūda zinības un kultūras straume. Tā kā nu tagad kopš kara ieceļošana no Vācijas ir tikpat kā pilnīgi apstājusies, bet austrumos (Latgale) visas slūžas ir atvērtas, tad nav nekāds brīnums, ka mūsu zemes attīstība ir ņemusi pretēju virzienu nekā līdz šim. Šo draudošo maiņu mūsu vēsturē liekas sāk arī jau — gan vēl tikai it kā zemapziņā — nojaust mūsu valsts vīri. Uz to norāda atkārtoti pieliktas pūles, izspiestās vācu kultūras vietā, kur tagad ir nomanāma tukša telpa (horror vacui) — kā-nekā iepildīt franču „Ersatz“. Veltīgas pūles! — Tas nelīdzēs. Mums ir vajadzīgas konkrētas lietas, nekā franču romāni un franču parfīmi. Turklāt nedrīkstam aizmirst, ka svešu, zemei nepiedienīgu kultūru mākslīga pārstādīšana rezultātā dod drīzāk negatīvus, nekā pozitīvus augļus. Lai spētu turēties pretim, tik rasiskā, kā kultūralā ziņā, spēdienam no austrumiem, mums ir vajadzīgi krietni un īsti vīri. Tādus mums Francija nespēj dot. Tādus spēj mums dot tikai Vācija.

Uzpildīt tukšo telpu ar vācu elementu Baltijā bija jau savā laikā gudrā kārtā paredzēts ar Ulmaņa un Vinniga slegto līgumu. Diemžēl šis līgums vēlāk isredzīgā kārtā ir ticis atmests. Bet izlabot šo vēsturisko kļūdu šodien vēl nav par vēlu. Vārds tā tad pieder vēl Ulmaņa kungam!

Ja Latvija un latvju tauta nopietni grib rēķināties ar ilgāku pastāvēšanu, tad tai ir tikai viens ceļš, proti, saprašanās un tuvināšanas ceļš ar Vāciju un reizē ar to piesliešanās ariešu ziemeļnieciskai kultūrai. Cita ceļa tikt uz augšu latvju tautai nav. Šis ceļš starp citu Latvijai jau ir ieteikts no tālredzīgā latvju tautas idejiskā vadoņa Friča Veinberga viņa grāmatā „Politiskās domas iz Latvijas“. Novirzīšanās no šā ceļa ir izskaidrojama galvenokārt ar krievu revolucionāras skolas graujošo iespaidu uz tagad darbojošos latvju inteliģento paaudzi. Viņa ir vēl pilnīgi krievu destruktīvā gara vaļņniecība, jo viņa nāk netikvien kā no krievu skolas sola, bet arī pa lielāku daļu no krievu činovnieku kanceļām.

Šis ir tās rūgtās patiesības, kuŗas izteikt šinī nopietnā vēstures stundā es, kā savai dzimtenei uzticīgs dēls, uzskatu par savu pienākumu.

J. Kauls.

Vēl dabūjamas šādas augstākā mēra aktuālas

J. KAULA GRĀMATAS:

- 1) „Netīrais Miers“, no franču diplomāta
A. Ebre (Alcide Ebray) . . . . . Ls 0,75
- 2) „Vai Latvija vēl glābjama“ . . . . . Ls 0,75
- 3) „1919—1929 un ?“ . . . . . Ls 0,75
- 4) „Latvijas krišanas un augšāmcelšanās jau-
tājumi“ . . . . . Ls 0,30
- 5) „Krievija — Vācija — Baltija“ . . . . . Ls 0,75

Visas šīs grāmatas dabūjamas caur

D. Zeļņiņa grāmatu tirgotavu
Rīgā, Terbatas ielā Nr. 20.

NB. Ārpus Rīgas dzīvojošiem izsūta arī pret iesūtītām past-
markām. Tādā gadījumā vēstules jāadresē tieši pašam autoram:
Rīgā, Valmieras ielā 3, dz. 9. J. Kaula kmg.

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTĒKA

0304084475

15. NOV. 1933

ayud